

УДК 37(492)

DOI: 10.31499/2706-6258.2.2019.178463

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У НІДЕРЛАНДАХ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Колісніченко Ангеліна, здобувач, викладач кафедри англійської мови та методики її навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-2727-5042

E-mail: anhelinauman@ukr.net

У статті розглядається питання впливу професійної кваліфікації педагогічних працівників на якісні показники академічних досягнень здобувачів освіти у Нідерландах. Здійснюється огляд ролей, функцій педагогічних працівників у професійній діяльності та вимог до їхньої підготовки. За допомогою аналізу міжнародних баз даних здійснюється дослідження факторів впливу на рівень навчальних досягнень здобувачів, яке свідчить про пряму залежність якості навчання від кваліфікації педагогічних працівників. Зазначено рекомендації для подальшого розвитку педагогічної освіти у Нідерландах.

Ключові слова: педагогічна освіта, академічні досягнення, педагогічна кваліфікація, освітні стандарти, професійні компетентності, здобувачі освіти, якість педагогічної підготовки, програми професійної підготовки, професійний рівень.

DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EDUCATION IN THE NETHERLANDS AS A INFLUENCING FACTOR ON THE LEVEL OF LEARNERS' ACHIEVEMENTS

Kolisnichenko Anhelina, Applicant, Lecturer of the Department of English Language and Methodology of Teaching, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-2727-5042

E-mail: anhelinauman@ukr.net

The article considers the issue of the impact of professional teaching qualifications on qualitative indexes of learners' academic achievement of applicants in the Netherlands. The quality of education is a key aspect of social development, so research of the relations between the teachers' professional level and the learners' academic achievement is of a great importance. The article reviews modern roles and direct functions of teachers in their professional work. Moreover, the paper outlines new requirements for the teachers training programs and qualification in the Dutch education system. The article also describes national and international standards for the teacher training. In addition, the observance of modern requirements for the professional teacher training needs maximum attention. The author mentions the problem of inconsistency in teacher training programs due to the lack of common criteria, which affects the quality of the program itself. The analysis of international databases gave an opportunity to examine the teachers' professional training and learners' qualitative indicators at different stages of education, which shows a high level of success among graduates of different educational institutions. The results of the study show that teachers' high professional qualification is a

key factor in influencing the academic achievement of learners. Finally, the article outlines recommendations for further development of pedagogical education in the Netherlands and proves that the development of teacher education is a top priority in the country.

Key words: *teacher education, academic achievements, pedagogical qualification, educational standards, professional competences, learners, quality of teachers training, teachers training programs, professional level.*

Соціальне благополуччя та економічний процвітання будь-якої країни певним чином пов'язані з рівнем освіченості її населення. Освітні рівні окремих країн значно різняться, даючи можливість досліджувати ефективність більш успішних освітніх систем з метою вивчення позитивного досвіду. До країн з високим рівнем освіченості відноситься Королівство Нідерландів, більше 60 % дорослого населення якого має повну вищу освіту [9].

Найважливішими запитаннями підвищення рівня якості освіти є професійна підготовка педагога, відповідність його особистісних рис та фахових якостей сучасним освітнім та суспільним вимогам. Потреба швидкого зростання якості освіти гостро відчувається останнім часом через стрімкий технологічний прогрес та наближення інформаційних технологій до фахівців різних галузей враховуючи педагогічну. Якість освіти зумовлює розвиток усіх сфер суспільного життя. У зв'язку з цим значна увага приділяється освіті педагогічних працівників, адже їхня професійна підготовка має стати пріоритетним завданням. Від професійного рівня вчителя чи викладача залежить рівень підготовки їхніх студентів.

Незважаючи на високі рейтинги голландської освіти у міжнародних базах даних, Нідерланди продовжують її вдосконалення. Відбувається це завдяки державній підтримці та розвитку педагогічної освіти, адже від якості підготовки вчителів залежить рівень фахової підготовки здобувачів освіти. Питання якості освіти розглядалось рядом голландських науковців, які визначали досягнення, проблеми та перспективи розвитку освіти у Нідерландах. Серед них Марко Сноек (Marco Snoek), Маріек Трефферс (Marieke Treffers), Джуха Джалканен (Juha Jalkanen), Фібі Джансен (Febe Jansen) та інші. В основному, у своїх працях науковці піднімають питання основних перешкод розвитку педагогічної освіти та шляхів для ефективного втілення реформ та інших освітніх перетворень, мета яких – підвищення якості педагогічної освіти. Втім питання взаємозв'язків між професійним рівнем педагогічних працівників та академічними досягненнями здобувачів освіти є недостатньо висвітлене у голландській сучасній науці, тому потрапляє у коло наших наукових інтересів.

Від сучасних вчителів очікують ширше коло ролей та відповідальності за їх реалізацію. Необхідно охопити індивідуальний розвиток здобувачів освіти, керування процесами навчання в класі, розвиток усієї школи та зв'язки як з місцевою громадою так і широким світом. Вплив учителя можна умовно поділити на певні рівні відповідальності, у рамках яких вчитель здійснює свої професійні функції (рис. 1).

Професійні функції значно оновились, адже більше акцентів встановлено на можливості керувати процесом навчання, налагодженню різноманітних зв'язків та розвитку уміння працювати у команді. Звертаючи увагу на ролі, функції та відповідальність педагогічних працівників, варто розглянути вимоги до їхньої підготовки.

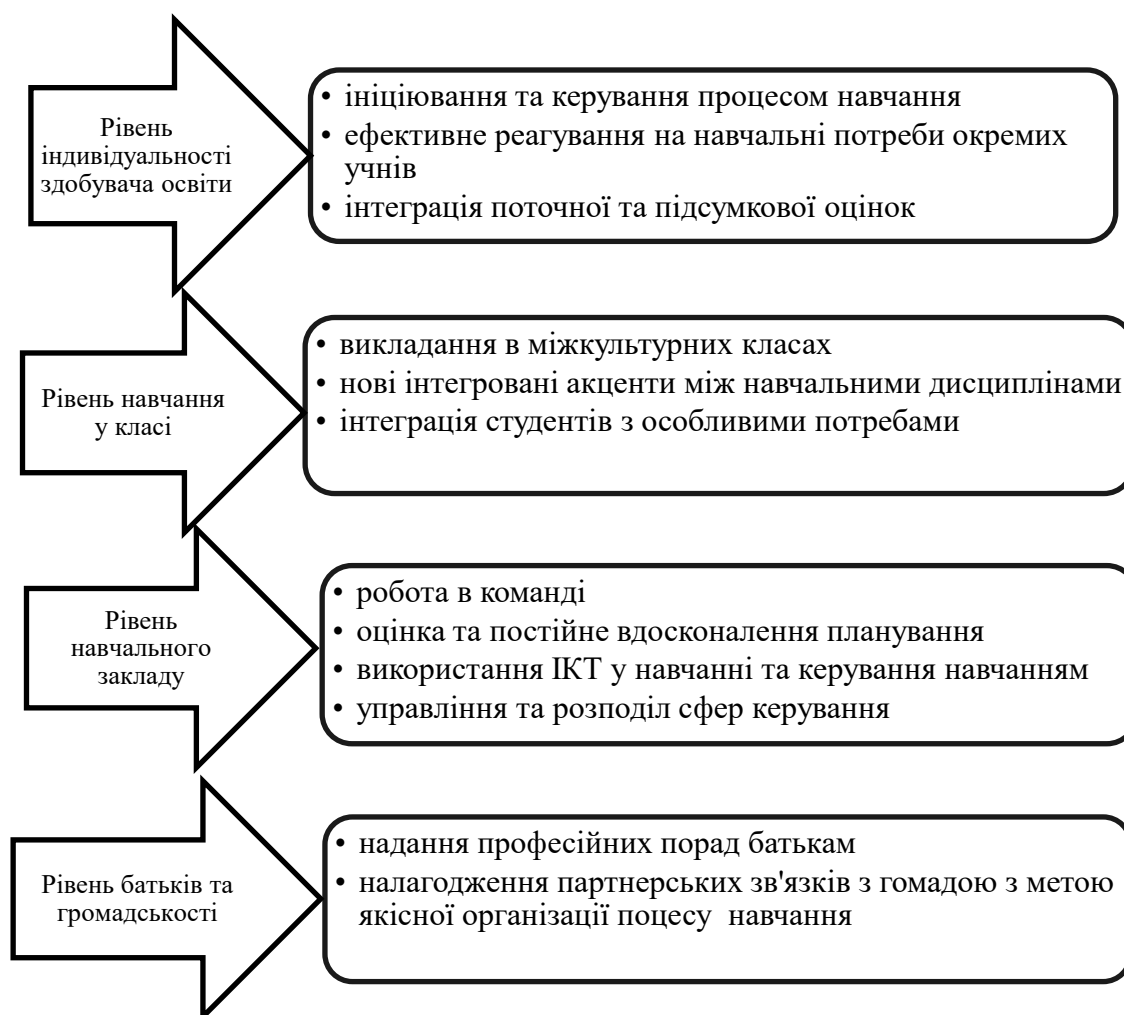

Рис. 1. Розподіл професійних функцій вчителя за рівнями відповідальності [2, с. 4]

Необхідність забезпечити молодь потрібними основними компетенціями та покращити рівень освіти – це невід’ємна частина інтегрованих настанов Рекомендації Європейського Парламенту та Ради (ЄС), які зобов’язують затвердити системи освіти та професійної підготовки відповідно до нових вимог щодо компетенції задля кращого визначення професійних вимог і основних компетенцій, як частини програм реформ держав-членів [1].

З метою реалізації окреслених планів, 12 травня 2009 року в Брюсселі Рада міністрів освіти Європейського Союзу прийняла стратегію «Європа 2020», яка була викладена у новому документі для стратегічного співробітництва в галузі освіти та підготовки кадрів на період до 2020 року «Strategischer Rahmen für die europäische» та прийнята [8]. У даному документі міститься перелік заходів, які мають відбуватися у зазначений період, окреслюючи вектори розвитку освіти в цілому та вимоги до підготовки педагогічних працівників зокрема.

Вимоги до фахової підготовки освітян викладені також в національних освітніх стандартах. Національні стандарти до професійної підготовки в свою чергу

визначаються відповідними державними органами у межах однієї країни. Міжнародні освітні вимоги укладені на рівні спільних міждержавних угод і підтримуються у рамках спілок чи союзів. У національних системах освіти використовується дуже схожий перелік стандартів, який передбачає сертифікацію вчителів та акредитацію навчальних закладів для підготовки вчителів. Стандарти викладання використовуються як орієнтири для визначення відповідності якості викладання державним або національним вимогам уряду. Дотримання міжнародних стандартів передбачає співпрацю країн в освітній галузі у певному середовищі, де є додаткові можливості для активного обговорення та дискусій як з приводу модифікацій стандартів так і шляхів їх реалізації.

Голландська освіта, як і європейська, побудована таким чином, аби здобувачі освіти максимально розвивали академічну автономію, тобто, індивідуально, самостійно навчались, маючи здебільшого керування з боку вчителів. Крім того існує певне академічне середовище та умови навчання. У зв'язку з цим постає питання потужності впливу професійної кваліфікації вчителя на рівень досягнень здобувачів освіти.

Дослідження факторів впливу на академічні досягнення здобувачів освіти свідчать, що якісний рівень підготовки вчителів та їх викладання є найбільш важливим чинником, що впливає на результати студентів. З 2005 року у країні почалось зростання якості підготовки вчителів, яке було пов'язане з уведенням педагогічної спеціальності до університетських програм, надавши, таким чином, можливості для магістерської та аспірантської підготовки.

Таблиця 1

Освітні ступені вчителів у вищій професійній освіті [6, с. 24]

	2005	2007	2009
Бакалаври	47,0 %	40,3 %	35,4 %
Магістри	45,5 %	52,0 %	55,2 %
Доктори філософії	3,6 %	4,8 %	7,7 %

Як показують дані, наведені у таблиці 1, саме з 2005 року відбувається якісне зростання складу вчителів. За останні 10 років університети прикладних наук та дослідницькі університети розширили перелік програм підготовки для педагогічних працівників. Крім того магістерські програми підготовки стали одним із шляхів підвищення кваліфікації вже працюючих вчителів.

Порівняно з іншими європейськими країнами, голландські учні займають верхні позиції у базах даних, що створені внаслідок досліджень академічної успішності (TIMSS, PIRLS, PISA, тощо). За останні 10 років спостерігається незначне зростання кількості школярів з високим рівнем академічних досягнень. Значно покращився результат на достатньому рівні, але є й досягнення серед здобувачів із задовільним рівнем, адже Нідерланди – єдина країна, яка показала 100 % результат серед школярів, що мають мінімальний але задовільний рівень академічних досягнень.

На рівні студентів найкращим показником є результати оцінювання, що вносяться до дипломів та кількість дипломів з відзнакою, яка також зростає. Крім цього слід враховувати ступінь дипломів який теж зріс до третього та четвертого рівня [7, с. 6].

Ці дані дають можливість стверджувати про безпосередній зв'язок та значний вплив професійного рівня педагогічних працівників на якість академічних досягнень здобувачів освіти незалежно від її рівня чи етапу. Тому вкрай важливо продовжувати сприяти зростанню рівня підготовки педагогічних працівників.

Найбільше відповідальності за якісну освіту педагогічних працівників покладено на університети. В основному вчителі навчаються в університетах прикладних наук, втім є педагогічні програми і в дослідницьких університетах, безпосереднє завдання яких – підготовка фахівців з різних галузей науки.

Якість освіти здобувачів вищої освіти також пов'язана з відповідним професійним рівнем викладачів, який залежить від наявності належної та визнаної педагогічної кваліфікації. Донедавна ситуація відносно підготовки вчителів у Нідерландах була непростою через брак кваліфікованих педагогічних працівників. Так, наприклад, у середній освіті 19 %, майже кожен п'ятий урок дається вчителями, які не є відповідно кваліфікованими. [5]. Мається на увазі викладання дисциплін на вищому етапі навчання ніж дозволяє кваліфікація педагогічного працівника або його незавершене навчання. Профспілки та організації роботодавців уклали угоду, за якою до 2020 року всі педагогічні працівники мають бути повністю кваліфіковані в рамках знань інноваційної програми, підвищивши професійні якості педагогічних працівників.

У програмах підготовки вчителів питання про успішність навчання виносяться на перше місце. Також значний вплив на якість підготовки має відмінність у рівні кваліфікації випускників педагогічних спеціальностей різних навчальних закладів. Причиною виникнення розбіжностей у підготовці фахівців є академічна свобода навчальних закладів, та впливає на реалізацію в початковій освіті (po), середній освіті (vo) або професійній освіті (mbo) Нідерландів. Для покращення стану підготовки педагогічних працівників з 2016 року було розроблено план узгодження розбіжностей у програмах педагогічних спеціальностей.

Програми підготовки вчителів мають невідповідність у виборі спільних критеріїв і пріоритетності, що може суперечити якості самої програми. Обмеження кількості студентів на деяких курсах першого та другого ступенів можуть створити умови для встановлення високого рівня якості під певним тиском. Щоб це забезпечити, вищі навчальні заклади повинні укласти угоди між собою про укладення рекомендацій та про інтенсивну співпрацю.

Невід'ємною складовою такої співпраці є намір створити від чотирьох до шести експертних центрів, які укладуть угоди з школами, що носитимуть характер колаборації. Партнерство між школами та освітніми закладами підготовки вчителів формують гарну освітню базу і також підтримуються урядом, у тому числі в рамках програми підготовки вчителів від Міністерства освіти. Роботодавці та галузеві організації у системі початкової, середньої та середньої професійної освіти висловили свої рекомендації щодо змін у підготовці педагогічних працівників. Серед основних кроків:

- зобов'язати 30 відсотків вчителів початкової освіти мати науковий ступінь hbo / магістр до 2020 року;
- зобов'язати 50 відсотків вчителів середньої освіти мати науковий ступінь hbo / магістр;
- створити більшу кількість тренувальних шкіл та здійснення більш

інтенсивного керівництва за діяльністю недосвідчених вчителів;

- ефективніше адаптувати пропозицію професійно орієнтованого навчання для вчителів підготовчої та середньої професійної освіти;
- акцентувати увагу на пріоритетності володіння вчителями необхідними професійними компетенціями;
- розширювати спектр професійно орієнтованих бакалаврів для задоволення змін у попиті на вчителів середньої професійної освіти;
- заохочувати інструкторів, які працюють як студенти вступного курсу МВО отримувати ступінь бакалавра [5].

Ефективні консультації шкільної сфери стимулюватимуть навчальні заклади до розвитку нових професійних магістерських програм. Крім того на удосконалення програм підготовки педагогічних працівників впливає пріоритетність компетентнісного підходу в освіті. Формування дидактичних компетентностей передбачає наступний перелік вимог до підготовки педагогічних працівників – це здатність:

- розробляти, проводити, оцінювати та адаптувати навчальні програми підготовки вчителів співпрацюючи з колегами;
- створювати відповідне навчальне середовище для стимулювання майбутніх вчителів;
- враховувати різноманітність студентів, тобто здатність навчати студентів з різним рівнем сформованості професійних компетентностей;
- будувати зв'язки між освітніми аспектами та різними життєвими ситуаціями;
- роз'яснити та обговорити свої власні дидактичні рішення зі майбутніми вчителями;
- об'єктивно оцінювати учнів, зазначаючи їхній прогрес;
- стимулювати учнів до роздумів над своїм досвідом і самооцінки власної відповідності педагогічній професії.

Визначення вимог до професійних компетентностей педагогічних працівників стають початком системи відліку для підготовки вчителя освітніх програм, кадрової політики в школах і для професіоналізації вчителів у процесі базової професійної підготовки та навчання протягом усього життя. Крім цього важливим завданням для університетів прикладних наук і дослідницьких університетів є продовження роботи над удосконаленням основних та спеціальних навчальних кваліфікаційних програм на основі реалізації орієнтованої на майбутнє кадрової та освітньої політики, мета якої – постійна професіоналізація викладацького складу, що бере участь у підготовці майбутніх учителів [3, с. 46].

Підсумовуючи, варто зазначити, що розвиток педагогічної освіти є першочерговим завданням у Нідерландах. Причому максимальна увага зосереджується на дотриманні сучасних вимог до професійної підготовки педагогічних працівників. Було виявлено причину особливої уваги до вдосконалення педагогічної підготовки освітян, яка полягає у залежності академічних досягнень здобувачів освіти від професіоналізму педагогічних працівників. Практично орієнтоване дослідження підготовки вчителів є фрагментованим і потребує більше уваги і вивчення для відповіді на поточні запитання освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про основні компетенції для навчання протягом усього життя: рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС). 2006. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975 (дата звернення: 09.09.2019).
2. André Pascal. Teachers Matter Education and Training Policy. Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers: OECD Publications, 2005. 13 p.
3. Christiaan van den Berg, Margo Keizer. The value of knowledge: Strategic Agenda for Higher Education and Research 2015–2025 / Ministry of Education, Culture and Science. 2015. 98 p.
4. Opleiden voor de toekomst: Lerarenopleidingen 2015–2018. URL: http://www.verenighogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/000/186/original/Agenda_Lerarenopleidingen_2015-2018.pdf?1439197402 (дата звернення: 09.09.2019).
5. Progress in international reading literacy study: Data Repository. URL: <https://www.iea.nl/data-tools/repository/pirls> (дата звернення: 10.09.2019).
6. Quality in diversity: Strategic Agenda for Higher Education, Research and Science / Dutch Ministry of Education, Culture and Science, 2011. URL: <https://www.government.nl › quality-in-diversity> (дата звернення: 10.09.2019).
7. The state of education: Annual Report 2015–2016. 2016.
8. Interim evaluation of the strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020): Final report. URL: <https://publications.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/54967d20-8cf6-11e5-b8b7-01aa75ed71a1> (дата звернення: 09.09.2019).
9. OCDE (2002). Education at a Glance. The OECD indicators. Paris: OECD. URL: <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/educationataglance2002-home.htm> (дата звернення: 09.09.2019).

REFERENCES

1. Pro osnovni kompetentsii dlia navchannia protiahom usioho zhyttia: Rekomendatsiia 2006/962/YeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady (YeS). (2006). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975 [in Ukrainian].
2. André Pascal. (2005). Teachers Matter Education and Training Policy. Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers: OECD Publications.
3. Christiaan van den Berg, Margo Keizer. (2015). The value of knowledge: Strategic Agenda for Higher Education and Research 2015–2025. Ministry of Education, Culture and Science.
4. Opleiden voor de toekomst: Lerarenopleidingen 2015–2018. (2015). URL: http://www.verenighogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/000/186/original/Agenda_Lerarenopleidingen_2015-2018.pdf?1439197402 [in Dutch].
5. Progress in international reading literacy study: Data Repository. URL: <https://www.iea.nl/data-tools/repository/pirls>.
6. Quality in diversity: Strategic Agenda for Higher Education, Research and Science. (2011). Dutch Ministry of Education, Culture and Science. URL: <https://www.government.nl › quality-in-diversity>.
7. The state of education. (2016). Annual Report 2015–2016.
8. Interim evaluation of the strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020): Final report. URL: <https://publications.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/54967d20-8cf6-11e5-b8b7-01aa75ed71a1>
9. OCDE. (2002). Education at a Glance. The OECD indicators. Paris: OECD. URL: <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/educationataglance2002-home.htm>